Muistio

Lotta Nymann-Lindegren

6.3.2024

UaV
E 58/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024–2029

Eduskunnan ulkoasianvaliokunnalle

Elinkeinoelämän keskusliitto, EK kiittää mahdollisuudesta lausua ja tulla kuulluksi E-kirjeestä, joka koskee Suomen avaintavoitteita EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi.

EK pitää hyvänä, että hallitus on valmistellut Suomen avaintavoitteet EU-vaikuttamisen osalta koko tulevan EU-vaalikauden ajalle, ja että sen rinnalla laaditaan myös ajantasaiset tavoitteet ja vaikuttamisstrategiat kullekin vuodelle. Kun kyse on pitkän aikavälin tavoitteista, on ymmärrettävää, että ne on tässä vaiheessa esitetty melko yleisellä tasolla. Myöhemmässä vaiheessa olisi kuitenkin eduksi eritellä myös tavoitellut konkreettiset toimet tai suunnitellut aloitteet niiden edistämiseksi.

On tärkeää, että Suomen EU-vaikuttamista kehitetään ennakoivampaan ja aloitteellisempaan suuntaan, ja että valtioneuvosto toimii yhtenäisesti, koordinoidusti ja tehokkaasti sovittujen tavoitteiden edistämiseksi. Sidosryhmien osaamisen, tiedon ja verkostojen hyödyntäminen vaikuttamistyössä riittävän varhaisessa vaiheessa tuo siihen lisää liikevoimaa ja konkretiaa ja voi olla hyödyksi esimerkiksi vaikutusten arvioinnissa.

EK:n näkemyksen mukaan E-kirjeen Suomen kantaosiossa esitetyt päälinjat ovat kannatettavia, samoin kuin lähtökohta, että Suomi toimii jäsenvaltiona aktiivisesti, luottamusta herättävästi ja ratkaisuhakuisesti.

Suomen tavoitteet globaalisti vahvasta ja toimintakykyisestä unionista sekä perusoikeus- ja demokratiapolitiikan ja oikeusvaltioperiaatteen toteuttamisen jatkamisesta ovat erittäin kannatettavia. EK pitää tärkeänä, että Suomi edistää jatkossakin oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen vahvistamista ja siihen kytkeytyvää ehdollisuutta.

Strateginen kilpailukyky ja investoinnit
EK:n näkemyksen mukaan Euroopan strategisen kilpailukyvyn vahvistaminen Suomen pääprioriteettina on ensiarvoisen tärkeää, samoin kuin kokonaisturvallisuuden vahvistaminen ja puhtaan siirtymän edistäminen.

Suomen elinkeinoelämän tavoitteena on varmistaa EU:n globaali kilpailukyky, joka perustuu vahvoihin ja reiluihin sisämarkkinoihin sekä aktiiviseen kauppapolitiikkaan. Unionin strategisen kilpailukyvyn vahvistamisessa yritysten tuottamien ratkaisujen ja niiden vaikuttavuuden on oltava keskiössä. Suomen asema kriittisten raaka-aineiden tuottajana

ja jalostajana on huomioitava. Sisämarkkinoiden esteiden purkamisen osana on erityisen tärkeää edistää datan liikkuvuutta sisämarkkinoilla, myös eri toimialojen välillä, sekä työvoiman liikkuvuutta ja osaavan työvoiman saatavuutta. Seuraavalla rahoituskaudella varoja suunnataan tutkimukseen, innovaatioihin ja osaamiseen sekä digitaalista ja vihreää siirtymää edistäviin toimiin.

EK katsoo, että EU:n vahva sitoutuminen kunnianhimoiseen ilmastopolitiikkaan ja vihreään siirtymään on tärkeä turvata myös tulevalla lainsäädäntökaudella. Seuraavan komission on luotava kokonaisvaltainen strategia, jolla vihreästä siirtymän avulla vahvistetaan Euroopan kilpailukykyä ja tavoitellaan johtavaa asemaa ratkaisutoimittajana globaalissa vihreässä siirtymässä niin puhtaiden teknologioiden, palvelumallien kuin älykkäiden ratkaisujen alueilla. Sisämarkkinoiden kehittämisessä sekä ilmasto- ja kauppapolitiikan sääntelyhankkeiden vaikutusarvioinneissa on erityisen tärkeää huomioida pk-yrityskenttään kohdistuvat suorat ja välilliset vaikutukset.

On tärkeää, että reilut ja toimivat sisämarkkinat pysyvät strategisen kilpailukyvyn keskiössä. EU:n muuttuneiden valtiontukilinjausten taustalla vaikuttavat tekijät eivät kuitenkaan vaikuta olevan muuttumassa lyhyellä aikavälillä. Tämä on johtanut EU:n sisällä kasvavaan valtiontukikilpailuun, joka on Suomen kaltaisen pienen jäsenvaltion kannalta erittäin haitallista. Tilapäisistä joustoista eroon pääsemiseksi Suomella olisi tärkeä olla valmius tarjota muita vaihtoehtoisia ratkaisuvaihtoehtoja strategisten investointien toteutumisen edistämiseksi ja määräaikaisten valtiontukisääntöjen joustavoittamisen lopettamiseksi. Tällainen ratkaisu voisi olla esimerkiksi uuden, strategisesti tärkeisiin investointeihin kohdennettavan EU-rahoitusvälineen luominen. Olennaista olisi, että väline hyödyntäminen perustuisi kilpailullisuuteen ja parhaan vaihtoehdon voittoon, ei maakohtaiseen korvamerkintään tai jakoavaimeen.

Kauppapoltiikka ml. kauppaneuvottelut

EK pitää tärkeänä, että EU:n kauppapolitiikan tavoitteena on EU:n kauppatavoitteiden kuten yritysten markkinoillepääsyn ja terveen kilpailun edistäminen. Kauppapolitiikan yleislinjan osalta käynnissä olevaan toimikauteen nähden tulee pyrkiä merkittävästi kehittämään tasapainoa defensiivisten ja offensiivisten toimien ja instrumenttien välille.

EU:n on aikaisempaa tehokkaammin kyettävä neuvottelemaan ja saamaan voimaan uusia, tai päivittää jo voimassa olevia, kauppasopimuksia. Näillä on tärkeä rooli EU:n talouden kilpailukyvyn ja kestävyyden parantamisessa ja yritysten pärjäämisessä globaalissa kilpailussa.

EU:n tulee kehittää ja edistää uudenlaista yhteistyötä kaupan esteiden poistamiseksi, kriittisten raaka-aineiden saatavuuden varmistamiseksi ja yhdenmukaisen teknisen sääntelyn ja standardien luomiseksi

esimerkkinä Yhdysvaltojen ja Intian kanssa käynnistetty Trade & Technology Council (TTC) yhteistyö. Olemassa olevissa yhteistyömalleissa tulee pyrkiä kehittämään lisää kaupallista yhteistyötä edistäviä konkreettisia hankkeita sekä keskeisten sidosryhmien osallistamista toimintaan.

EK pitää tärkeänä, että kehitetään ja uudistetaan keinoja, joilla voidaan helpottaa kaksinkertaisia viranomaistarkastuksia esimerkiksi koneissa ja laitteissa muun muassa ympäristö- ja energiateknologian kaupan edistämiseksi.

Markkinoiden epäkohtiin ja epäterveeseen kilpailun kuten valtiontukiin tulee tarvittaessa puuttua kansainvälisen kaupan sääntöjen mukaisilla suojakeinoilla, mutta protektionismiin ei tule sortua.

Taloudellinen turvallisuus

Taloudellisuuteen turvallisuuteen liittyvissä toimissa on varmistettava, että unioni on jatkossakin haluttu kauppa- ja investointikumppani yrityksille. Haitallisten riippuvuuksien rajaaminen on koko unionin etu, on erittäin tärkeää, että unionin jäsenmaat toimivat rajoitusten osalta yhtenä rintamana.

Mikäli kauppaa, investointeja tai tutkimusta rajoitetaan, on vaikutukset arvioitava huolellisesti etukäteen ja kielteisiä vaikutuksia on pyrittävä rajaamaan. EK suhtautuu varauksellisesti EU:n suunnitelmiin EU:n ulkopuolelle suuntautuvien investointien ja yrityskauppojen valvonnasta ja, mikäli suunnitelmissa edetään, on tällaisen valvonnan kohdistuttava tarkoin määriteltyyn joukkoon turvallisuuden kannalta keskisiä investointeja ja sääntelyä on tehtävä harkiten, siten että eurooppalaisten yritysten kilpailukyky globaaleissa arvoketjuissa ei heikkene.

Vahva talous ja toimivat sisämarkkinat ovat myös edellytys sille, että EU on kriisinkestävä ja turvallinen. Muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa on keskeistä varmistaa Suomen saavutettavuus, sillä sen merkitys viennin ja tuonnin kulmakivenä sekä yhteiskunnan toiminta- ja huoltovarmuuden turvaajana on olennaisen tärkeä. EK:n näkemyksen mukaan on erittäin hyvä, että kokonaisturvallisuutta ja suomalaista huoltovarmuuskonseptia edistetään myös EU-tasolla. EU-tason ratkaisuja pohdittaessa on kuitenkin tärkeä huomioida, että Suomen huoltovarmuusmalli perustuu vahvasti yritysten kanssa luottamuspohjalta tehtävään yhteistyöhön, ei sääntelyyn. Unionin yhteinen kriisinkestävyys olisikin rakennettava kansallisten toimien päälle, ei niitä korvaten.

Pakotteista päätettäessä tulee siirtyä määräenemmistöpäätöksiin. Pakotteiden soveltamisen jäsenmaissa tulee olla yhdenmukaista. Pakotteiden kiertämisen ehkäisyssä on G7-yhteistyö erityisen tärkeää.

Muistio

Lotta Nymann-Lindegren

6.3.2024

Ukraina ja EU:n laajentuminen
Elinkeinoelämä on sitoutunut vahvasti Ukrainan taloudellisen tuen jatkamiseen ml. jälleenrakentaminen. Suomen tulisi olla aloitteellinen toimija EU;n jälleenrakennusinstrumenttien luomisessa ja valmistelussa.

E-kirjeessä esitetyt näkemykset liittyen unionin laajentumisprosessiin ovat kannatettavia. On hyvä, että valtioneuvosto huomioi laajentumisen tarkoittavan myös nykyistä suurempia sisämarkkinoita ja uusia kasvumahdollisuuksia suomalaisyrityksille.

Valtioneuvoston ennakoiva valmistautuminen ja vaikuttaminen laajentumisen mukanaan tuomiin muutoksiin EU:n toiminnassa, päätöksenteossa ja rahoituksessa on EK:n näkemyksen mukaan tärkeää. Tavoitteena tulee olla jatkossakin vahva ja toimintakykyinen, kestävää kasvua ja turvallisuutta edistävä unioni.

Suomen tulee vaikuttaa ajoissa EU-rahoituksen muodostumiseen ja varojenjakokriteerien osalta myös siihen, että Euroopan unionin ulkorajaalueiden merkitystä koko Euroopan turvallisuudelle ja niiden tulevaisuuden toimintaedellytyksiä painotetaan riittävissä määrin.
Tulevien rahoitustarpeiden turvaamisen osalta on keskeistä, että EU kykenee pitämään kiinni vahvasta tuestaan Ukrainalle ja sen EU-jäsenyydelle.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Lotta Nymann-Lindegren
Johtaja